

Wonderen bestaan

Wonderen bestaan

Ruthger Steenbeek

Schrijver: R.H. Steenbeek
Coverontwerp: R.H. Steenbeek
ISBN: 9789403827896
Uitgeven: Bookmundo
1e druk: Oktober 2025

INHOUD

1. Voorwoord	blad 7.
2. Wie zijn mijn voorouders	blad 11.
3. Start fruitteeltbedrijf, geboren in de Noordoostpolder	blad 35.
4. Thuis op het fruitbedrijf	blad 56.
5. Nieuw begin in Oostelijk Flevoland	blad 71.
6. Diploma binnen, thuis in loondienst	blad 92.
7. Verkeringstijd en schoonfamilie	blad 109.
8. Trouwen en overlijden schoonvader	blad 117.
9. Bedrijfsoverdracht en investeringen	blad 134.
10. Gezin met twee kinderen Martijn en Annemiek	blad 152.
11. Bedrijfsvoering in jaren negentig, hoe verder?	blad 156.
12. Opnieuw beginnen	blad 179.
13. Een leven na de staking van onderneming	blad 194.
14. Martijn en Annemiek	blad 210.
15. Nieuwe werkgever GIBO Accountants & Advies	blad 216.
16. Slechter nieuws kun je niet krijgen	blad 229.
17. Terug in arbeidsproces en Alpe d'Huez	blad 246.
18. Sepsis in Coma hoe verder ?	blad 257.
19. Eenenzestig jaar nog een nieuwe dienstbetrekking	blad 282.
20. Pensioen een nieuwe levensinvulling	blad 294.
21. Terugblik op een bewogen leven	blad 297.
22. Conclusie	blad 308.
23. Dankwoord	blad 313.
24. Foto's	blad 316.

1. VOORWOORD

Vroeg in de ochtend word ik wakker. De zon schijnt al in de slaapkamer door een kier van het gordijn. Ik kijk naar mijn wekker en het is nog maar half zeven. Betty mijn vrouw ligt nog te slapen. Ik kijk haar aan en bedenk mij haar niet wakker te maken, dat doet de wekker wel als het half acht is. Omdat ik zelf niet meer kan slapen ga ik uit bed en kleeid mij aan. Het normale ochtendritueel is weer begonnen, gordijnen open, radio aan op radio 1 om het laatste nieuws te horen, bordje yoghurt, twee beschuiten met muisjes en een glas Yogi drink. Ik zet een verse bak koffie en open de app op mijn telefoon om het laatste nieuws te lezen. Terwijl ik het ontbijt nuttig, scrol ik door het laatste nieuws. Verkeersdrukte en uitvallen van treinen door een storing staan op de voorpagina. Er is weer een opstand uitgebroken in een Zuid-Amerikaans land en op Schiphol zijn weer drugs onderschept. De koffie is klaar en ik schenk mijzelf in en drink de koffie rustig op. Rustig, dat is niet mijn levensstijl geweest. Eigenlijk past dit werkwoord helemaal niet bij mij. In mijn leven heb ik bijna niks rustig gedaan. Nadat ik de koffie heb opgedronken besluit ik een stukje te gaan lopen door het bos wat vlak achter ons huis ligt.

Ik doe mijn schoenen aan en stap naar buiten de vrije lucht in. Het wordt een mooie dag vandaag, de vroege ochtendzon heeft er al voor gezorgd dat de temperatuur zeer aangenaam is. Ik doe het tuinhek open en loop direct op het wandelpad welke achter onze bloementuin loopt en als je het wandelpad rechtsom volgt loop je langs de bosvijver die dicht achter onze woning ligt. De vogels fluiten weer het hoogste lied en zoeken voedsel voor hun jongen. De dauw staat nog in het gras en uit de waterkant van de vijver zie ik een ijsvogel vliegen die voor zijn jongen boven het water voedsel aan het verzamelen is. Jaren geleden hebben vrijwilligers aan de waterkant van de vijver een broedplaats voor ijsvogels gemaakt.

De ijsvogel hoort bij Biddinghuizen. Dorpsbelangen van Biddinghuizen heeft een evenementencommissie en deze heet ook de Ijsvogel. Ook in de officiële vlag van Biddinghuizen is de ijsvogel opgenomen. Na een half uurtje lopen zie ik een bankje staan. Ik ga zitten en pak mijn flesje water wat ik heb meegenomen en neem een slokje. Ik zie op mijn horloge dat het inmiddels al acht uur is geworden wat betekent dat mijn vrouw Betty waarschijnlijk al op haar werk zit. Werk, ik heb vanaf mijn 18^e jaar al meegedaan aan het arbeidsproces en ben onafgebroken hiermee doorgegaan tot mijn

pensioenleeftijd die ik kortgeleden heb gehaald. Het duurt niet lang meer en gaat Betty ook van haar pensioen genieten. Langzaam begin ik te dromen wat dat voor ons beide betekend. Samen hebben we twee gezonde kinderen gekregen en grootgebracht. Een zoon en een dochter met de namen Martijn en Annemiek. Inmiddels beide gehuwd en zijn Betty en ik al opa en oma van vier lieve kleinkinderen.

Al zitten op het bankje begin ik te beseffen dat het loslaten van het werk begint te werken. Het niet meer moeten, begint al snel te lijken op ontspanning en langzaam begin ik te beseffen wat er nu in onze levensfase kan gaan plaatsvinden, dat dit een geweldig mooi geschenk is wat ons is gegeven. Het is na alles wat wij in ons leven met elkaar hebben meegemaakt een Godsgeschenk. Ons leven is als je nu terugkijkt een avontuur geweest waar je van tevoren niet kon bedenken dat een mensenleven dit kan meemaken. Natuurlijk hebben we gelachen, gefeest en genoten van elkaar maar zijn er ook diepen dalen en zwarte momenten geweest die je niemand wilt wensen dit mee te moeten maken. De dood, ziekte, financiële tegenslagen en beroepsverandering hebben ons leven gevormd. We hebben gehuild en gevloekt maar hebben altijd weer de draad naar boven kunnen vinden. Soms was de uitgang van de genoemde ellende moeilijk te vinden en vraag ik me nu mijmerend op het bankje in het stille bos af, hoe komt het dat wij de uitgang naar een oplossing altijd weer hebben gevonden? Voor mezelf kan ik daar wel een verklaring voor vinden. Door alle aanslagen op mijn lichaam en geest, de harde onorthodoxe opvoeding van vooral mijn vader en mijn eigen egoïstische winnaars mentaliteit en de liefde van mijn gezin, is de drive geweest die mij staande heeft gehouden.

Toen ik eind 2018, na opnieuw een langdurige ziekenhuisopname en na zes maanden revalidatie bij mijn psycholoog in het ziekenhuis zat voor een laatste behandeling voor P.T.S.S, vroeg de arts aan mij, wat ga je nu de rest van je leven doen? Ik keek de arts wat verbaasd aan en vroeg haar wat bedoelt u daarmee? Nou zei de arts je bent nu zestig jaar, je hebt meer dan gemiddeld ziektes en tegenslagen moeten verwerken, het is een wonder dat je hier zit.

Wat ga je nu in je leven nog doen? Ik gaf de arts een kort antwoord, ik ga gewoon weer aan het werk. Gewoon weer mijn baan oppakken maar nu wel met een andere levensinstelling en andere doelen. Het antwoord hierop van mijn arts was eveneens kort. Het is bewonderingswaardig dat je de draad in je werk weer oppakt. Maar zei ze, iemand die dit allemaal heeft meegemaakt en daarna nog zo in het leven staat zoals ik je nu ken, hier moet jij wat mee doen in

deze wereld. Ga je verhaal vertellen aan de mensheid, schrijf een boek en deel je verhaal middels dit boek met ieder die het wil horen. Deze wereld zit op jouw soort mensen te wachten, doe er wat mee.

Opeens schrik ik wakker uit mijn droom. Ik zit nog op het bankje in het bos. De zon geeft al heel veel meer warmte af dan een uur geleden. Een fietser met twee honden rijdt voor mij langs en groet luid "morgen". Ik groet terug en zie op mijn horloge dat alweer een uur is verstreken. Al verder wandelend richting mijn woning blijven de woorden die mijn arts c.q. psycholoog tegen mij heeft gezegd in mijn hoofd zitten. Ik denk na en vraag mij af waarom zoveel mensen in deze wereld zo somber zijn. Het populisme viert hoogtij, de ontevredenheid neemt alleen maar toe en iedereen zingt mee met een negatief gedachtegoed, gevormd door veelal kleine groeperingen die polarisatie in de hand werkt. Tegelijkertijd is er zoveel moois in deze wereld om van te genieten. Jonge mensen gaan ongetwijfeld deze wereld weer beter maken. Loslaten heet dat, dat moeten de ouderen van deze tijd nog steeds leren.

Ik loop steeds sneller naar huis. Mijn besluit staat vast. Ik ga een boek schrijven. Een boek een levensgeschiedenis over mijzelf en mijn familie zoals ik dat zelf heb beleefd. Het is mogelijk dat personen die zich herkennen in mijn verhaal dat anders hebben beleefd dan ik heb beschreven, echter dat is geen probleem een ieder heeft zijn eigen herinneringen aan de verledentijd. Met mijn verhaal wil ik vertellen dat een mens veel tegenslag in zijn of haar leven kan doorstaan. Een mensenleven kan veel meer aan dan wat wij zelf vaak denken. Van tegenslag kun je heel veel leren. Je leert om te vechten, je gaat grenzen verleggen en gaat geloven in een nieuwe toekomst. Als mens moet je berusten in situaties waar je niks aan kan doen en geen invloed op hebt. Van tegenslag word je sterker en weerbaar. Mijn tegenslagen heeft van mij een ander mens gemaakt. Van huis uit ben ik een persoon met een egoïstische gedachtegoed waar alleen plek is voor winnaars en de sterksten van deze wereld. Mijn levenscompetenties samen met mijn eigen levensgeschiedenis heeft mij inmiddels gevormd naar de persoon die ik nu ben. Een tevreden persoon die positief blijft ondanks alle tegenslagen die er zijn geweest en oog heeft gekregen voor de medemens en de wereld.

Middels mijn verhaal, deels autobiografie, wil ik de lezers hoop geven en te geloven in een mooie wereld en een gelukkig leven. Zoek het geluk bij jezelf en zoek verbroedering en verbinding met je medemensen. Ga polarisatie uit de weg en zoek met elkaar de weg van de dialoog. Dit boek is mijn levensverhaal

en het opschrijven van mijn levensverhaal is de manier geweest om mijn gevoelens en emotie te kunnen verwerken. Ik hoop dat de lezer van dit boek de rode draad van mijn verhaal gaat begrijpen. Ik hoop en wens een ieder die mijn verhaal leest, dat dit kan helpen voor meer zelfvertrouwen en je door dit boek je eigenwaarde meer gaat waarderen.

Wees tevreden met wie je bent en geniet van alle goede dingen die je zijn gegeven. Geloof in wonderen, wonderen bestaan. Ik heb het zelf meegemaakt.

Ruthger Steenbeek, Biddinghuizen

2. WIE ZIJN MIJN VOORoudERS

Mijn voorouders, mijn opa en oma's, zijn allemaal geboren eind de 19^e eeuw. Van huis uit was de achtergrond van hun leven een agrarisch bestaan en waren mijn opa's beide zelfstandig agrarisch ondernemer. Dat betekende dat beide grootouders een inkomen moesten verdienen uit een eigen agrarische onderneming. De karakters van een ondernemer bepalen vaak het succes van de onderneming en wordt het karakter van onze voorouders vaak doorgegeven aan de nazaten. Ik begin dit boek daarom ook bewust bij de levens van mijn grootouders omdat ik hoe ouder ik word steeds meer geïnteresseerd ben wat voor voorouders ik heb gehad. Uit de verhalen van mijn vader en moeder en de schaarse historische archieven die ik heb gevonden heb ik ontdekt dat de vele karaktertrekjes die ik in mijzelf herken, overeenkomen met de karakters die ik van mij voorouders heb kunnen vaststellen.

Mijn leven is gevormd door de opvoeding die mijn ouders mij hebben gegeven en mijn levensreis die ik zelf tot nu toe heb meegemaakt. Wat ik ontdekt heb met het schrijven van dit boek, is dat mijn meegekregen genen van mijn ouders veel raakvlakken hebben met de karakters van mijn voorouders, mijn opa's en oma's. Door mijn onderzoek naar de roots van mijn opa en oma's heb ik een antwoordt gevonden hoe het is gekomen dat mijn leven is gelopen zoals het tot nu toe is gegaan.

Mijn leven kent een aantal fases waarin mijn karakter is veranderd of moet je misschien wel zeggen dat mijn karakter door de levenservaringen is aangepast. Mijn karakter in mijn jeugdijaren is heel anders geweest dan mijn karakter na mijn 40^e levensjaar. De tijd van het leven beïnvloed je gedrag en daarmee je eigen karakter met de genen die je van je voorouders hebt meegekregen. En zo draagt elk mens de geschiedenis van zijn of haar voorouders mee naar de toekomst waar hij of zij met zijn of haar eigen ontwikkelde karakter, kleur aan het leven zal geven.

Grootouders Ruthger Steenbeek en Dirkje Steenbeek-van Soest

De familie naam Steenbeek heeft een historisch verleden. De naam Steenbeek komt van een klein beekje gelegen bij het Veluwe dorp Ugchelen. De Steenbeek is een beekje ten noorden van Ugchelen welk in de jaren zestienhonderd onderdeel was van een groot bekenstelsel. Rond het jaar 1640 werd er naast de beek "de Steenbeek" een papiermolen gesticht.

Uit genealogisch onderzoek welk één van mijn nichtjes van onze familie Steenbeek heeft onderzocht blijkt dat onze voorvaders oorspronkelijk uit Duitsland komen en zich begin jaren vijftienhonderd in Nederland hebben gehuisvest.

Zij zijn gaan werken in de papierindustrie in een papiermolen bij Ugchelen welke rond jaar 1640 is gebouwd. Omdat deze papiermolen naast de beek de Steenbeek lag, hebben mijn voorouders de naam Steenbeek als familienaam aangenomen. Omdat de papiermolens gaande de jaren niet meer werden gebruikt zijn onze voorouders elders in Nederland ander werk gaan zoeken en hebben hun bestaan verlegd naar vier verschillende windstreken in Nederland.

De Steenbeek familie waar ik een nakomeling van ben heeft zich uiteindelijk gevestigd in het Utrechtse Montfoort. Onze familie heeft zelfs een eigen familiewapen. Het wapen bestaat uit een schild met daarop twee appelbomen wat al aangeeft dat het telen van fruit bij de naam Steenbeek hoort. Het wapen is te vinden in het oud-Germaans archief te Amersfoort. In het genealogische onderzoek wordt vermeld de geboorte van Rutgert Steenbeek, geboren 15 juni 1808 te Montfoort, beroep eerst landbouwer dan tuinder later koopman. Dit is de opa van mijn opa Steenbeek. Rutgert is drie maal gehuwd geweest en heeft totaal uit deze drie huwelijken veertien kinderen gekregen. Omdat er in de tijd van het jaar 1849 een cholera-epidemie heerste verloor Rutgert zijn tweede vrouw en vier kinderen allemaal lijdend aan cholera.

Een derde huwelijk met Clazina Lammens vond plaats op acht februari jaar 1850. Uit dit huwelijk is geboren de vader van mijn opa genaamd Willem Steenbeek, acht maart 1851. Willem Steenbeek is gehuwd met Sophia Niessen de moeder van mijn opa en uit dit huwelijk zijn twee kinderen geboren waaronder mijn opa Ruthger Hendrik Steenbeek, geboren 3 april 1893, gemeente Montfoort.

Mijn oma Dirkje Elizabeth Maria van Soest is geboren op 3 augustus 1896, gemeente Rotterdam. Mijn opa en oma zijn met elkaar gehuwd op 4 oktober 1923. Uit het huwelijk zijn vier kinderen geboren, Sophie, Cees mijn vader en een tweeling Ruthger en Wim. De vader en moeder van opa Steenbeek woonden in de gemeente Montfoort in een buitengemeenschap genaamd "Blokland", behorende bij de plaats Montfoort. Mijn opa heeft het fruitbedrijf van zijn vader overgenomen en was toen eveneens van beroep fruitteler met als hoofdteelt het telen van hardfruit van appels en peren. Op een klein deel van de grondoppervlakte werden ook bessen en frambozen geteeld.

Mijn opa Ruthger Steenbeek, waar ik overigens bij mijn geboorte naar ben vernoemd, was enige zoon waardoor hij de aangewezen opvolger was om het fruitbedrijf van mijn overgrootvader, Willem Steenbeek, over te nemen.

Fruitbedrijf

Begin de jaren negentienhonderd ontmoeten mijn opa zijn vrouw, mijn oma Dirkje Elizabeth Marie van Soest. Dirkje is geboren in Rotterdam en haar familie had een fruithandel, een import en exportbedrijf van exotisch fruit in Rotterdam. Omdat mijn opa Ruthger Steenbeek een zoon was van een fruitteiler die ook zijn fruit moest verkopen aan de fruithandel is de link al gauw gelegd hoe mijn opa zijn toekomstige vrouw heeft kunnen ontmoeten. Vlak na het huwelijk zijn mijn opa en oma gaan wonen in Vleuten de Meern op de Zandweg gelegen langs het kanaal de Oude Rijn. Het woonhuis wat is gebouwd kreeg de naam “Overvliet” en was voor die tijd een statige villa met ongeveer vijf hectare landbouwgrond waar een fruittuin op is gesticht. De cultuurgrond met de fruitopstand in Montfoort, bleef na de verhuizing naar de nieuwe woonplaats de Meern in bezit van opa Steenbeek. Tussen de jaren 1930 en 1940 had mijn opa circa twaalf hectare eigendomsgrond in bezit waar de gehele exploitatie van de fruitopstand op plaatsvond. Het totale fruitbedrijf was op drie verschillende plekken gesitueerd.

Van oorsprong lag er vijf hectare cultuurgrond vlakbij het plaatsje Linschoten op de grens van de provincie Utrecht en Zuid-Holland. Linschoten behoorde bij de gemeente Montfoort. Op de geboortegrond van mijn opa in Montfoort, de buurtgemeenschap “Blokland”, werd circa vier hectare fruitopstand geëxploiteerd en in Vleuten de Meern, de plaats waar mijn opa en oma zich na hun huwelijk hebben gehuisvest lag nog eens vijf hectare cultuurgrond. In het jaar 1938 is een financieel economisch rapport door de boekhouder van mijn opa opgesteld en blijkt dat in 1938 de totale bedrijfsoppervlakte van de onderneming circa twaalf hectare is geweest.

Op deze twaalf hectare eigendomsgrond stonden appel en perenrassen door elkaar gepland. De fruitopstand bestond uit hoogstam bomen en fruitbomen in struikenvorm (lage bomen) wat voor die tijd al heel modern was. Op de percelen hoogstambomen stonden 93 bomen per hectare en de percelen met struiken stonden 354 bomen per hectare.

De variëteit van rassen die werden geteeld waren de appelryassen Bloemezoet, Yello Transparant, Jonathan, een bewaar ras welk in de late herfst tot vroeg in het voorjaar werd bewaard en het ras Grahams Royal Jubilee. De variëteit van de perenrassen waren; Precose de Trevoux, Clapp’s Favorite, Legipont,

Zwijndrechtsche wijnpeer, Beure de Nerode, Oomskinderpeer en Seigneur d' Esperen. Het appel ras Jonathan is een ras welk rond 1930 in Nederland zijn intrede heeft gedaan. Mijn opa was één van de eerste telers in Europa en Nederland die dit ras is gaan telen. Het ras Jonathan kent zijn oorsprong in de Verenigde Staten. In de jaren dertig is het ras geëxporteerd naar Europa.

Omdat het geteelde fruit in Nederland tot dan alleen maar kort bewaard kon worden, was de afzetperiode van het geoogste fruit erg kort vanaf de maand augustus tot november van ieder jaar. Dat betekende dat de prijs van het fruit in deze korte periode altijd laag was omdat het aanbod in de markt in deze korte periode groot was. Het appel ras Jonathan, overigens de voorloper van het huidige ras Jonagold, kon je in de schuur in het stro langer bewaren. Juist daarom heeft mijn opa dit ras laten importeren, waarschijnlijk met hulp en connectie van zijn schoonfamilie en fruithandelsbedrijf van Soest in Rotterdam, om zo de afzettijd te vergroten wat leidden tot hogere financiële opbrengsten. Het fruit wat werd geoogst in de begin jaren van mijn opa als fruitteler werd veelal door mijn opa zelf verkocht aan de particuliere handel. De schoonfamilie van opa, de familie van Soest, zal daar zeker een belangrijke rol in hebben gespeeld vanwege de kennis en relaties die zij hebben opgebouwd in de fruithandel in het binnen en buitenland.

Dat er bij opa Steenbeek een sterke interesse in handel van fruit is ontstaan, zeer zeker gevoed door zijn schoonfamilie, is wel gebleken omdat mijn opa net voor en na de 2^e wereldoorlog ook zelf fruit is gaan kopen op het hout bij collega fruittelers elders in het land. Zo heeft mijn vader verhalen verteld dat opa Steenbeek in de zomer van elk jaar een aantal weken van huis was gegaan omdat hij elders in het land appels en peren op het hout bij collega fruittelers ging kopen. Veel fruit voornamelijk appels en peren, heeft opa gekocht bij fruittelers rond de dorpen Terwolde en Welsum, dorpen aan de westkant van de rivier de IJssel tussen Zwolle en Deventer. In de vroege herfst met name in de maand september was het aangekochte fruit plukrijp en werd vanuit Spakenburg per houten schip over de Zuiderzee naar Kampen gevaren. Vanaf Kampen werd de vaartocht voortgezet over de rivier de IJssel waarna bij aankomst in Terwolde en Welsum het schip werd vol geladen met de appels en peren die opa in de zomer had gekocht. Als het schip was volgeladen keerde het schip terug richting Kampen.

Voordat het schip met een volle vracht fruit de Zuiderzee op ging werd er eerst goed naar de weersverwachting gekeken of er de komende dagen geen herfststorm op komst was. Opa wilde geen risico nemen om in een heftige storm terecht te komen waardoor het houtenschip in moeilijkheden zou kunnen komen. Behalve het verlies van bemanning en het schip zou het vergaan van de vracht, bestaande uit gekocht fruit, een grote financiële catastrofe zijn geweest. Ondanks dat het een paar keer is gebeurd dat het schip in een herfststorm is terecht gekomen is het schip nooit vergaan.

Als het schip geladen met fruit eind oktober was aangekomen, waarschijnlijk weer in de haven van Spakenburg, werden de appels en peren verladen en is het fruit daarna per wegtransport met paard en wagen, na de 2e wereldoorlog per vrachtwagen, naar de woonplaats De Meern vervoerd. Het fruit werd daar opgeslagen in de schuren vaak op de zolder en werd met alle mogelijke middelen het fruit zo koud mogelijk bewaard. In de late herfst en vroege winter werd het eigen geteelde fruit en het fruit wat was aangekocht aan de handel aangeboden en vond het product zijn weg naar de consument. Op deze manier probeerde mijn opa naast het telen van zijn eigen appels en peren extra geld te verdienen middels het verhandelen van aangekocht hardfruit.

Kennelijk was de fruithandel een goed verdienmodel t.o.v. van het telen van eigen fruit. Opa heeft dat jaren gedaan en mede door de verdiensten uit de handel is het eigen fruitbedrijf doorontwikkeld naar een onderneming welk in Utrecht en ver daar buiten bekend stond als een succesvolle moderne onderneming en was het fruitbedrijf van mijn opa een voorbeeldbedrijf voor fruittelers in de provincie Utrecht en omstreken.

Omdat de werkzaamheden op het eigenbedrijf ook moesten doorgaan als mijn opa op stap was om fruit te kopen bij collega fruittelers had mijn opa op een areaal van circa twaalf hectare fruitopstand, zes personeelsleden in dienst. Twee van deze personeelsleden hadden een vaste dienstbetrekking en vier personeelsleden werden ingezet tijdens drukke werkzaamheden o.a. de fruitpluk, sorteren en verwerken van het geteelde en aangekochte fruit.

Later toen mijn vader Cees en zijn jongere broer Ruthger in het fruitbedrijf zijn gekomen werd er alleen nog gebruik gemaakt van de twee vaste personeelsleden. Opa Steenbeek was de manager van de onderneming. Hij had veel teeltkennis en veel gezag t.o.v. zijn eigen zonen en medewerkers en stuurde de onderneming met harde hand aan. In het bedrijfseconomisch rapport van het jaar 1938 worden de kosten van alle operationele werkzaamheden per onderdeel benoemd, waaronder ook de arbeidskosten van

de personeelsleden. In dit zelfde economische rapport zijn de werkzaamheden die mijn opa zijn toegedeeld benoemd met de woorden "leiding en toezicht", woorden waaruit je kan concluderen dat mijn opa een manager was die personeel en later ook zijn twee zonen delegeerde en aanstuurden wat er gedaan moest worden in het fruitbedrijf. Uit verhalen die mijn vader aan mij heeft verteld en ook verhalen van mensen die mijn opa goed gekend hebben heb ik kunnen opmaken dat mijn opa niet door iedereen geliefd was. Opa's omgang met mensen was niet altijd sociaal en kwam hij over als een potentaat. Door het succes van zijn ondernemerschap heeft mijn opa zichzelf een bepaalde status laten aanmeten waarmee hij zichzelf belangrijk heeft gemaakt in zijn eigen onderneming maar ook op de maatschappelijke ladder buiten de omgeving van de familie en het eigen fruitbedrijf.

Vrijwilligerswerk

Met mijn zoektocht heb ik ontdekt dat mijn opa binnen de gemeente Montfoort zich ook bezig heeft gehouden met de politiek. Opa is lid geweest van de politieke partij de CHU, Christelijke-Historische Unie. Het is niet duidelijk wat hij binnen deze partij heeft gedaan. Wat ik wel heb gehoord van mensen die mijn opa hebben gekend is dat mijn opa op het gebied van gezag en opvoeding door de gemeente Montfoort was aangesteld om sociaal achtergestelde gezinnen te begeleiden en zelfs tijdelijk beheer heeft gehad over de geldelijke middelen die deze gezinnen te besteden hadden. Naast mogelijke politieke activiteiten en het begeleiden van achtergestelde gezinnen is mijn opa bestuurslid geweest van de Coöperatieve Groenten & Fruitveiling Utrecht. Deze veiling is in 1905 door tweeëntwintig leden opgericht en was de veiling gevestigd op Vredenburg in de stad Utrecht. In 1928 is deze veiling verplaatst naar de Croeselaan. Na deze verhuizing heeft mijn opa verschillende jaren in het bestuur van de Coöperatieve Groenten & Fruitveiling Utrecht gezeten. Toen ik jaren later, veelal in de jaren zeventig en tachtig, samen met mijn vader naar de Utrechtse Groenten & Fruitveiling mee ben gegaan om te kijken wat ons fruit voor de veilingklok financieel zou opbrengen, heb ik veel verhalen over mijn opa gehoord van o.a. keurmeesters, collega fruittelers, fruithandelaren en houtpachters.

Mijn opa was toen al lang overleden, echter met respect hebben de verhalenvertellers over mijn opa gesproken.

Een ieder die over mijn opa sprak zei altijd als Ruthger Steenbeek in de vergadering aan het woord was dan luisterde de aanwezigen daar aandachtig naar en durfde niemand mijn opa tegen te spreken.

Mijn opa was recht door zee, had een eigen mening waar je hem niet vanaf bracht en kende geen compromis. Er is mij verteld dat mijn opa altijd gewend is geweest de leiding te nemen in bijeenkomsten en evenementen. Als hij een excursie of groepsbijeenkomst moest leiden eiste hij de aandacht op door op een fruitkist te gaan staan, je bent dan verheven boven de andere en sprak hij de menigte toe op een zakelijke en dwingende manier waardoor niemand van de aanwezigen mijn opa durfde tegen te spreken. Het gekke was dat op de fruitveiling waar ik veel ben geweest samen met mijn vader, door iedereen die mijn opa heeft gekend respectvol over mijn opa werd gesproken.

Mijn vader werd vaak vergeleken met mijn opa en zo werd er regelmatig een veer in mijn vaders kont gestoken omdat hij zoveel op mijn opa lijkt. Het beeld wat ik uit verhalen over mijn opa heb overgehouden was niet een beeld van een liefdevolle man. Later toen ik mijn vader zelf beter heb leren kennen heb ik veel aan de gesprekken op de fruitveiling gedacht.

Het ontstane beeld van mijn opa ging ik vergelijken met het gedrag van mijn vader. Uit de verhalen over mijn opa en het gedrag van mijn eigen vader bij ons thuis zag ik steeds meer overeenkomsten tussen mijn opa en mijn vader.

Naar de buitenwereld wilde mijn vader net als mijn opa doen voorkomen dat hij een krachtige en recht door zee persoon was en wilde graag gezien worden als vakman in de Nederlandse fruitteelt. Zowel mijn opa maar zeker ook mijn vader waren in eigen familiekring wispelturig met soms onvoorspelbare driftbuien en waren mensen die met hun directheid niet altijd tactisch opereerden naar de omgeving.

Toen mijn vader van school afkwam is hij samen met zijn jongere broer Ruthger toegetreden tot de fruitteelt onderneming van mijn opa. Zowel mijn vader als zijn jongere broer Ruthger waren door mijn opa de aangewezen zonen die het fruitbedrijf van mij opa zouden gaan voortzetten. Echter zover is het niet gekomen. Mijn vader zag het niet zitten om met zijn broer samen te werken.

De karakters van mijn vader en zijn broer Ruthger lagen erg ver uit elkaar. Het motto van mijn vader is altijd geweest “met familie moet je wandelen en niet handelen”. Op zichzelf was deze gedachte van mijn vader een goede en juiste gedachte. Tevens geeft deze stelling van mijn vader aan dat mijn vader graag zelf de verantwoordelijkheid nam en altijd een eigen plan had met een eigen mening.

Gezinssamenstelling

Het gezin Steenbeek bestond uit vader en moeder en vier kinderen. Dochter

Sophie was de oudste van het stel, gevolgd door mijn vader Cees. Twee jaar later na de geboorte van mijn vader is er nog een tweeling geboren Ruthger en Wim. Moeder, Dirkje van Soest was verantwoordelijk voor de huishouding en de opvoeding van het gezin, met natuurlijk op de achtergrond mijn opa die altijd duidelijk in het gezin aanwezig was.

Mijn oma moet een zorgzame moeder zijn geweest zo heb ik begrepen uit verhalen die over haar aan mij zijn verteld. Volgens mijn moeder was oma Steenbeek-van Soest een hele lieve vrouw, zelfstandig en rechtvaardig en stond zij altijd klaar voor haar kinderen. Oma was de spil in het gezin die balanceerde tussen de dadendrang en emotiewisselingen van mijn opa en de treiterbuien van de tweeling Ruthger en Wim. Dochter Sophie, de oudste van de vier kinderen, had een heel eigen willetje en was al jong zelfstandig en wist goed wat zij wilde. Sophie kon goed leren en moest zich staande houden t.o.v. haar drie broers. Sophie is na het volgen van het lagere basis onderwijs gaan studeren op de Hbs. Daar kwam zij een vriendje tegen een kind uit een welgestelde familie. Mijn opa en oma konden het goed vinden met dat vriendje zeker ook omdat hij uit een familie kwam van stand. Dit vriendje is later advocaat geworden maar de relatie heeft geen stand gehouden. Dit tegen het zere been van mijn opa. De relatie tussen opa en zijn dochter werd nog meer onder druk gezet toen Sophie met een nieuwe vriend thuis kwam genaamd Jan. Jan was een zoon van een standaard gezin en dat was volgens mijn opa t.o.v. de eerdere vriendje van Sophie een hele aderlating aangaande staat en stand. Sophie is uit huis gegaan en gehuwd met Jan en uit dit huwelijk zijn twee kinderen geboren een zoon en een dochter.

Onder mijn vader waren nog twee broers de tweeling Ruthger en Wim. Wat ik van mijn vader heb begrepen is dat de tweeling behoorlijk aanwezig is geweest in het gezin Steenbeek. Pesterijen en driftbuien kwamen regelmatig voor binnen de familie. Mijn oma heeft met de opvoeding van het gezin hier haar handen vol aan gehad. Ik heb foto's gezien dat als mijn oma met de tweeling boodschappen ging doen dat de tweeling aan een tuigje, een soort hondenriem, waren aangebonden zodat zij niet weg konden lopen. Voor mijn opa was het al snel duidelijk dat zoon Wim niet zijn opvolger zou gaan worden van de fruitteelt onderneming.

De relatie tussen zoon Wim en mijn opa was net als de relatie met dochter Sophie niet intens en waren er altijd onderling veel woordenwisseling. Toen Wim de lagere school had doorlopen wilde Wim naar de zeevaartschool.

Ome Wim heeft al snel gekozen voor het avontuur en is na het volgen van de zeevaartschool gaan varen op de grote vaart. Uit de verhalen die ik van mijn vader hierover heb gehoord heeft ome Wim feitelijk voor de vrijheid gekozen om zo de discussies thuis, met vooral mijn opa en zijn tweelingbroer, te ontlopen.

Op de grote vaart heeft ome Wim jaren lang gevaren en kwam hij uiteindelijk zijn vrouw tegen, Anneke. Anneke was een Indonesisch type, een hele lieve en zorgzame vrouw waar ik als neef mooie herinneringen aan heb overgehouden. Omdat tante Anneke uit een Indonesisch gezin kwam, dit heeft tante Anneke aan mij verteld, notabene op de begrafenis van haar toen ex man Wim, dat ze altijd het gevoel heeft gehad bij de familie Steenbeek dat zij nooit is geaccepteerd als aangetrouwde schoondochter in de familie. Ome Wim is nadat hij was getrouwd met tante Anneke, gestopt met de zeevaart en is hij directeur geworden van een zand en grindhandel in Vreeswijk.

Het huwelijk tussen ome Wim en tante Anneke heeft geen stand gehouden.

Na een ernstig auto ongeluk in België van ome Wim, op latere leeftijd, had ome Wim veel verzorging nodig. Volgens mijn vader kwam het karakter wat broer Wim in de jeugd jaren binnen het gezin Steenbeek etaleerde na het ongeluk weer bovendrijven wat er toe heeft geleid dat ome Wim en tante Anneke zijn gaan scheiden. Uit het huwelijk zijn zes kinderen geboren, allemaal jongens.

Opvolging onderneming

Ome Ruthger, de tweeling broer van ome Wim, was net als mijn vader geïnteresseerd om het fruitbedrijf van mijn opa te gaan overnemen. Nadat ome Ruthger de school heeft afgerond is hij net als mijn vader mee gaan werken in het fruitteeltbedrijf van mijn opa.

Mijn vader zag al heel gauw dat hij in de toekomst niet het fruitbedrijf wilde gaan overnemen samen met zijn broer Ruthger. De karakters van ome Ruthger en mijn vader lagen veel te ver uit elkaar en de niet altijd makkelijke ervaringen binnen het gezin in de jeugdperiode is voldoende geweest dat mijn vader een andere keuze ging maken. Mijn vader wilde een fruitbedrijf stichten in de Noordoostpolder. Toen duidelijk was dat mijn vader een fruitbedrijf (cultuurgrond) in de Noordoostpolder toegewezen heeft gekregen is hij uit de fruitonderneming van mij opa gestapt.

Ome Ruthger heeft het oorspronkelijke fruitbedrijf van opa overgenomen en zo zijn de broers Ruthger en Cees elk zelfstandig een fruitteeltbedrijf gaan exploiteren.

Ome Ruthger is nog voor de bedrijfsoverdracht gehuwd met tante Flora. Tante

Flora was een dochter van het aannemersbedrijf Oskamp in De Meern. Flora was bijna het buurmeisje van de familie Steenbeek omdat het aannemersbedrijf in dezelfde straat, de Zandweg, was gevestigd. Tussen de fruitonderneming van opa Steenbeek en het aannemersbedrijf Oskamp stond alleen nog de Boerenleenbank. Tante Flora en ome Ruthger hebben uit het huwelijk vier kinderen, allemaal dochters gekregen. Ome Ruthger heeft de hele fruitonderneming na de bedrijfsoverdracht gemoderniseerd.

De indruk die ik heb gekregen over mijn oom is dat hij eenzelfde karakter heeft gehad als dat van mijn opa. Ome Ruthger was net als mijn opa actief in het vrijwilligersleven en is lang voorzitter geweest van het bestuur van de plaatselijke Rabobank. Tevens heeft hij jaren in het veilingbestuur gezeten van de Coöperatieve Groenten & Fruitveiling Utrecht en omstreken.

Nadat het land bij Montfoort door woningbouw is verkocht heeft ome Ruthger naast de fruitopstand op de woonlocatie aan de Zandweg nog heel lang tien hectare fruitopstand aan de Groeneweg in Vleuten gehad. In de jaren tachtig is deze grond in Vleuten voor glastuinbouw verkocht aan een tomatenteler. Hiermee was het areaal fruitopstand met tien hectare gekrompen naar nog een circa vier hectare perenopstand, alleen nog gelegen aan de Zandweg in de Meern. Ome Ruthger heeft deze fruitopstand als fruitteler tot zijn dood geëxploiteerd. Ome Ruthger stond bekend in de fruitteeltwereld als een heel groot vakman in de perenteelt met name met het telen van het peren-ras Conference. De kwaliteit van de geteelde peren was elk jaar bijzonder hoog en waren de peren van ome Ruthger zeer geliefd bij de fruithandel in het binnen en buitenland. Met name de Engelse exportmarkt heeft veel Conference peren van mijn oom gekocht. Ook ik heb ome Ruthger altijd beoordeeld als een groot vakman, met name in de perenteelt en ben er van overtuigd dat hij dat vakmanschap van mijn opa heeft overgenomen. Omdat mijn oom zoveel succes heeft gehad met de perenteelt wilde ik zelf op ons eigen fruitteeltbedrijf in Flevoland ook peren gaan aanplanten. Echter mijn vader heeft dat altijd tegengehouden.

Vader zij altijd peren kun je alleen op het oude land telen, in Flevoland is het klimaat voor peren veel te koud. Het fruitteeltbedrijf aan de Zandweg in De Meern is er niet meer.

Door de uitbereiding van de stad Utrecht is de gehele oppervlakte grond opgekocht en staat er nu een hele nieuwe woonwijk op de grond die ooit van mijn familie is geweest. Wat er nog over is, is de woning genaamd "Overvliet". Deze is na het overlijden van tante Flora in 2014 verkocht en wonen daar nu

mensen uit de stad. Ome Ruthger is in 1994 overleden. Overigens is de onderlinge relatie tussen mij vader en ome Ruthger, nadat zij ieder hun eigen weg hebben gekozen altijd goed geweest. Zeker op latere leeftijd was er veel contact met elkaar en heb ik zelf als neef van mijn oom goede herinneringen aan mijn oom overgehouden.

Het was voor mij een tegenslag toen ik moest vernemen dat ome Ruthger was overleden. Gevoelens en gedachtes die ik zelf had kon ik niet altijd delen bij mijn vader. Zeker op gebied van vrijwilligerswerk wat ik net als mijn oom en ook mijn opa, belangrijk vond om dat in je leven te doen.

Mijn vader had daar helemaal niks mee. Werken op het fruitbedrijf dat was voor hem belangrijk en de tijd voor vergaderen was zonde van de tijd.

In tegenstelling van ome Ruthger die vrijwilligerswerk juist aanmoedigde.

Met mijn oom heb ik hier veel over gesproken. Ome Ruthger moedigde dat zelf aan, kijk over de rand van je bedrijf heen en ga vooral vrijwilligerswerk doen, dat zal je vormen en je leert er veel van waar je later gemak van zult hebben.

Zo beschouwde ik mijn oom ook een beetje als mijn tweede vader.

Als ik zie wat ik nu na mijn ondernemerschap als fruitteler heb bereikt moet ik nog vaak terug denken aan deze woorden van ome Ruthger.

Hij heeft gelijk gekregen, door het vrijwilliger en bestuurswerk waar ik zelf veel ervaring heb opgedaan heb ik veel sociale vaardigheden geleerd.

Met het vele vrijwilligerswerk heb ik kennis ontwikkeld welk ik in mijn verdere leven na mijn fruitteelt ondernemerschap goed heb kunnen gebruiken en heb ik uiteindelijk bereikt wat ik nu als mens ben. Mijn vader heeft mij daarin nooit gestimuleerd en was het tegenovergestelde als zijn broer Ruthger.

Je kan niet zeggen wie heeft er nu gelijk heeft gehad, mijn vader of mijn oom.

Beide hebben een verschillende levensstijl gehad en hebben beide van dezelfde vader een opvoeding genoten. Zo zie je dat een ieder een eigen weg kiest die in het leven past van de persoon die hij of zij wil zijn.

Ik heb mijn opa en oma nooit gekend omdat mijn opa op 10 januari 1956 is overleden. Mijn oma is 25 juli 1958 overleden, mijn moeder was toen in verwachting van mij. Alles wat ik heb beschreven zijn verhalen die mijn ouders, familie en kennissen hebben verteld over mijn opa en oma. Je kan veel van de familie Steenbeek zeggen maar de drive en wil die een ieder heeft gehad heeft iedereen van de familie Steenbeek ver gebracht. Niet zeuren maar werken is voor alle familieleden het motto geweest. Iedereen heeft dit op zijn eigen manier ingevuld en hebben een geslaagde carrière opgebouwd. Zowel mijn opa en oma maar ook de gezinnen van mijn ooms en tantes inclusief ons eigen gezin

heeft nooit te maken gehad met echte armoë. Alle kleinkinderen geboren uit de nazaten van mijn opa en oma hebben een eigen weg gevonden in het leven. Vrijwel iedereen is goed terecht gekomen en hebben een eigen bestaan opgebouwd waar zij zelf voor hebben gekozen. Ondanks mijn kritische noot in dit hoofdstuk aangaande mijn opa ben ik trots dat ik de naam Steenbeek mag dragen.

Grootouders Abraham Hoogendoorn en Neeltje Hoogendoorn-Breedijk

De familie naam Hoogendoorn is ontstaan vanuit een poldergebied de Hoge Doorn in Almkerk. Een landkaart uit 1868 geeft het gebied aan waar het plaatsje Almkerk ligt. Het is mogelijk dat de naam Hoogendoorn meerdere oorsprongen kent. Uit onderzoek blijkt dat er meer gebieden zijn waar de naam Hoogendoorn kan zijn ontstaan. Die meerdere mogelijkheden zijn veelal plaatsen in Zuid-Nederland en zelfs België. Gezien de familie roods van mijn opa en oma, die bijna allemaal hebben gewoond in de Alblasserwaard en van huis uit Nederlands Hervormd zijn, is het aannemelijk dat de naam Hoogendoorn binnen onze familie is ontstaan bij het plaatsje Almkerk, gemeente Heusden en Altena. Van de familie Hoogendoorn heb ik geen genealogisch onderzoek gevonden waardoor ik niet veel kan vermelden over de voorouders van mijn opa en oma Hoogendoorn.

Mijn opa de vader van mijn moeder, Abraham Hoogendoorn is geboren 3 juni 1890 gemeente Alphen aan de Rijn, geboorteplaats Zwammerdam. Mijn oma Neeltje Breedijk is geboren op 18 september 1891, gemeente Waddinxveen. Beide zijn met elkaar gehuwd op 31 oktober 1917. Uit het huwelijk zijn vier kinderen geboren, Jan, Nico, Magda, mijn moeder en zoon Ab de jongste van het gezin. Oma Neeltje komt uit een gezin van vier kinderen. Een jonger zusje is geboren toen mijn oma zelf twee jaar oud was en is in datzelfde jaar overleden. Het derde kind van het gezin was een broertje van mijn oma en deze is overleden toen mijn oma tweeëntwintig jaar oud was. Hieruit kunnen wij opmaken dat mijn oma na haar 22e jaar samen met nog één broer is overgebleven en bestond het gezin nog uit twee kinderen. Mijn opa en oma Hoogendoorn hebben een agrarisch gemengd bedrijf geëxploiteerd in Zwammerdam.

Voor zover ik van mijn moeder heb begrepen was dit een gemengd bedrijf met melkkoeien en akkerbouwgewassen. Na het huwelijk van mijn opa en oma werden er drie kinderen in Zwammerdam geboren, zoon Jan en Nico en mijn

moeder. Omdat het gezin in 1932 is verhuisd naar de Wieringermeer is de laatste telg van het gezin in de Wieringermeer geboren, een broertje met de naam Ab. Mijn oma was hoogzwanger van de jongste zoon toen het gezin verhuisde naar een boerderij in de Wieringermeer en is Ab ongeveer twee maanden na de verhuizing daar geboren.

Gemeenschapsofbouw op de zeebodem

Wat precies de reden is geweest waarom opa Bram met zijn gezin naar het nieuwe land de Wieringermeer is gaan verhuizen heeft niemand van mijn familie kunnen vertellen. Van de hele familie leeft alleen mijn moeder nog op het moment dat ik mijn boek schrijf. Ook ben ik in mijn zoektocht geen documenten tegengekomen die daar iets van kunnen zeggen of aantonen. De polder de Wieringermeer is in 1930 drooggevalle. Zo is er 20.000 ha landbouwgrond ontstaan waar vier dorpen zijn gebouwd en waar de grond in cultuur is gebracht voor het telen van landbouwgewassen. De inpoldering van de Wieringermeer is een onderdeel geweest van de Zuiderzeewet welk in 1918 door de toenmalige minister van Waterstaat, ing. Cornelis Lely is ingediend in de Tweede kamer. Al eind jaren achttienhonderd zijn er plannen geweest om de Zuiderzeewet in te dienen om zo de havenplaatsen rond de Zuiderzee meer veiligheid te kunnen bieden tegen natuurrampen in de vorm van grote en zware stormen. Vissersmannen hebben altijd de wet tegen kunnen houden omdat met de plannen om de Zuiderzee af te sluiten middels een dijk tussen Friesland en Noord-Holland, de Zuiderzee een zoetwatermeer zal gaan worden wat de bevissing niet ten goede zou komen. Ing. Cornelis Lely heeft voor de eeuwwisseling een plan opgesteld wat uiteindelijk de definitieve Zuiderzeewet is geworden.

De Zuiderzee zou worden afgesloten middels de genoemde dijk, genaamd Afsluitdijk en in de Zuiderzee worden vier polders drooggelegd waar nieuwe steden en dorpen worden gebouwd en grote stukken nieuwe landbouwgrond zal gaan ontstaan om zo de voedselbeschikbaarheid voor Nederland te kunnen garanderen. Uiteindelijk heeft de zware storm in 1916 ervoor gezorgd dat de Zuiderzeewet in 1918 door de Raad van State is goedgekeurd. De storm heeft in 1916 zoveel schade aan de dorpen rond de Zuiderzee aangebracht dat duidelijk is geworden dat de afsluiting van de Zuiderzee van de Noordzee noodzakelijk is om veilig in deze dorpen en steden te kunnen wonen.

Nadat de Zuiderzeewet was aangenomen is de bouw van dijken voor de Wieringermeerpolder en de Afsluitdijk begonnen. In 1930 is de Wieringermeer droog gevallen en in 1932 is de Afsluitdijk gesloten en was de Zuiderzee

gescheiden van de Noordzee. Vanaf dat moment is de Zuiderzee IJsselmeer gaan heten. Voordat de Wieringermeer in cultuur is gebracht is een proefpolder aangelegd bij het Noord-Hollandse plaatsje Andijk.

Deze proefpolder werd gebruikt om te kijken hoe de zeebodem zich gedraagt middels de teelt van landbouwgewassen en welke teeltmaatregelen nodig zijn om deze grond in cultuur te brengen. Rond het jaar 1930, na de droogvallen van de polder zijn de eerste bewoners in de Wieringermeer gaan wonen. De overheid heeft zich daar middels een profielomschrijving van de mensen erg veel mee bemoeid welke nieuwe bewoners, burgers en boeren moesten worden toegelaten om de Wieringermeer in cultuur te brengen. In het nieuwe land moest een nieuwe gemeenschap worden opgebouwd die een evenwichtige samenleving moet gaan vormen waar een iedere inwoner zich thuis zal voelen.

Er is een voorlopige Directie van de Wieringermeer opgericht, de voorloper van de Dienst der Domeinen, door het ministerie van Financiën. De ambtenaren van deze directie voerden een streng selectiebeleid uit aangaande het toewijzen van boerderijen aan gegadigde boeren en ook burgers die het gemeenschapsleven in de nieuwe dorpen moesten gaan opbouwen. Door het strenge selectiebeleid is de overheid er in geslaagd om binnen twee tot vijf jaar een levendige gemeenschap in de Wieringermeer te creëren. Verenigingen, scholen en kerken zijn gesticht en winkeliers hebben de dorpen volledig gemaakt en zijn banken en industriële bedrijven de Wieringermeerpolder binnen gekomen. Drie dorpen zijn als eerste voor het jaar 1940 in de Wieringermeer gebouwd, nl Slootdorp, Middenmeer en Wieringerwerf. Na de tweede Wereldoorlog is er nog een vierde dorp bijgekomen, Kreileroord. Voor de tweede Wereldoorlog rond 1932 werden er door de overheid een zeventigtal bedrijfsboeren aangesteld welk als eerste in dienst van de overheid de nieuwe boerderijen moesten gaan exploiteren.

Voor een beloning van veertig gulden per week zijn deze boeren de zogenaamde staatsbedrijven gaan exploiteren en is deze boeren beloofd dat zij met voorrang een eigen boerderij zouden krijgen als het land was ontgonnen. Het is waarschijnlijk dat mijn opa behoorde tot deze zeventig uitgekozen boeren om in eerste instantie voor de overheid een staatsboerderij te exploiteren.

Enkele jaren later is het gezin opnieuw verhuist naar een nieuwe boerderij aan de Ulkeweg, eveneens in de Wieringermeer, op enkel kilometers afstand van het dorp Slootdorp.

De boerderij aan de Ulkeweg was een pachtbedrijf van circa veertig hectare

groot en was mijn opa daar de pachter van een eigen landbouwonderneming met een eigen bedrijfsexploitatie van een gemend veehouderij en akkerbouw bedrijf. De gebouwen bestonden uit een woning en een bedrijfsschuur met een veestal, alles onder één dak. Men noemde dit de boerderijtype N. Zo werden de boerderijen in serie gebouwd en leken de gebouwde boerderijen allemaal op elkaar. Dat mijn opa door de selectiecommissie is uitgekozen om vervolgens eerst in vaste dienst te komen van de overheid en later als zelfstandig ondernemer is wel te begrijpen omdat mijn opa een sociaal type mens was die zich altijd inzette voor de samenleving middels verenigingswerk, kerk en school. Zo heeft opa Bram zich ingezet met het oprichten van het Christelijk onderwijs in de Wieringermeer. Uit verhalen die ik gehoord heb van mijn moeder heeft hij daar heel veel vrijwilligerswerk voor verricht en is hij zelfs bij de minister van onderwijs op het ministerie in Den Haag geweest. Alle vier de kinderen van het gezin hebben op de lagere Christelijke school in Slootdorp gezeten en zijn na het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs op een middelbare Christelijke school in Schagen gegaan omdat er in de Wieringermeer nog geen scholen voor het voortgezet onderwijs waren gebouwd. Uit literatuur die ik heb gevonden een kranten artikel, heeft mijn opa Bram de eerste steen mogen leggen voor de nieuwbouw van een nieuwe school voor het Christelijk voortgezet onderwijs in Schagen. Tevens is mijn opa als vrijwilliger actief geweest bij de Hervormde kerk in Slootdorp.

Gezinsleven in de oorlog

Het agrarische bedrijf aan de Ulkerweg waar de familie rond 1934 naar toe is verhuisd, was een akkerbouw/veehouderijbedrijf welk een zes kilometer van het dorp lag. De nieuwe moderne gebouwen, een woning en een bedrijfsschuur, waren gepacht van de overheid. Ome Jan en ome Nico waren toen ongeveer vijftien en twaalf jaar. Mijn opa werkte op de boerderij samen met een vaste arbeider omdat de oudste zonen, Jan en Nico, nog op school zaten. Bovendien gold toen nog de dienstplicht vanaf achttien jaar dus voor hun 21^e jaar kon nog geen van de beide zonen op de boerderij komen werken. De teelt van akkerbouw gewassen op de cultuurgrond bestond voornamelijk uit graangewassen, o.a. boekweit, luzerne en aardappelen. Mede door een hoog areaal aan rustgewassen graan en boekweit werd de grond steeds vruchtbaarder. In de schuur en stal stonden de paarden, koeien en enkele landbouwwerktuigen. Er was een grote zolder aanwezig waar altijd het stro werd opgeslagen. Deze schuur zal in de 2^e wereldoorlog nog een grote rol gaan spelen binnen de familie geschiedenis. Mijn moeder heeft in de Wieringermeer

een mooie jeugd gehad. Op haar 95^e jaar heeft zij mij nog verteld dat deze jaren de mooiste jaren van haar leven zijn geweest. Mijn moeder zat ook op orgel les en thuis was er ook een eigen harmonium.

Het ideaal beeld van een tevreden gezin in een vrije nieuwe wereld leek werkelijkheid te gaan worden. Echter in 1940 kwam aan het ideaalbeeld een abrupt einde. In mei 1940 vielen de Duitsers Nederland binnen.

Na vijf dagen capituleerde Nederland en was de bezetting een feit. Omdat de Afsluitdijk een strategisch punt was voor de Duitsers, immers een snelle doorvoer van oorlogsmaterieel naar het westen van het land was van groot belang voor de Duitsers, kon het leven op de boerderij nog redelijk goed en ongestoord doorgaan. Echter gaande de oorlog kwam daar verandering in en was de rust omgedraaid naar een spannend leven.

In de Wieringermeer is in 1934 een werkdorp opgezet en geopend door de Stichting Joodse Arbeid. Het werkdorp kreeg de naam Nieuwersluis.

Doel van het werkdorp was Joodse mensen die in de toekomst het nieuwe Palestina moesten gaan opbouwen in het Midden-Oosten, dat zij in het werkdorp kennis opdeden via het Nederlandse landbouwonderwijs om eigen landbouwproducten te kunnen telen. De kennis die zij in het werkdorp hadden geleerd konden zij meenemen naar het uitverkoren land Palestina om daar hun eigen voedsel te kunnen telen. De proefboerderij op het joodse werkdorp had de naam de Oostwaardhoeve. Een totaal van circa 750 tot 900 joden verbleven op het werkdorp in de Wieringermeer.

Na de Duitse inval en bezetting van Nederland werd in maart 1941 het dorp ontruimd. Er mochten nog een zestig joden blijven wonen om het dorp te onderhouden, de overige joden zijn opgepakt en weggevoerd naar Amsterdam. In juni van het jaar 1941 kregen de joden het bericht dat ze mogelijk weer terug mochten keren naar het werkdorp. Helaas degene die zich had aangemeld voor terugkeer zijn in werkelijkheid afgevoerd naar Duitsland en velen zijn nooit meer teruggekeerd en zijn vergast en overleden in de concentratiekampen.

Al bij de ontruiming in maart 1941 van het werkdorp, welk vlak bij het agrarisch bedrijf van mijn opa en oma was gevestigd, zijn er veel joodse mensen ondergedoken. Ook in juni van dat zelfde jaar, toen het valse bericht van de Duitsers werd verspreid dat de mensen konden terugkeren naar het werkdorp, zijn opnieuw veel joden ondergedoken. Omdat de boerderij van mijn opa en oma vlak bij het werkdorp lag kwamen al snel Joden over de vloer voor eten en vroegen zij of ze tijdelijk op de boerderij mochten onderduiken. Mijn

opa heeft in eerste instantie in het geheim een onderduikplaats gemaakt in de schuur op de hooizolder onder het stro.

Hier zijn enige tijd verschillende onderduikers geweest waar mijn moeder en haar broers geen weet van hebben gehad. Echter lang kon je zo iets niet geheimhouden. De onderduikers moesten eten en ook wel eens een luchtje scheppen en ook van een toilet voorzieningen moest zo nu en dan worden gebruikt. Het heeft dan ook niet lang geduurd en de hele familie wist van de aanwezigheid van de onderduikers op de boerderij. Met ernstige en strenge woorden heeft opa en oma mijn moeder en haar broers toegesproken dat zij met niemand mochten spreken dat er onderduikers op de boerderij aanwezig zijn. En hiermee was er een spannende tijd angebroken.

Het protocol wat met de familie was afgesproken, als er Duitse soldaten op het erf van de boerderij kwamen, werkte uitstekend. Mijn opa en oma vingen de soldaten zelf bij de deur op en via een geheime vluchtweg ging een van de kinderen naar de schuilplaats van de joden om aan te geven dat ze tot nader teken op hun plaats moesten blijven zitten. Wat mijn opa elke keer mijn moeder opdroeg bij een huiszoeking door Duitse soldaten, was dat zij op het harmonium het Duitse volkslied moest spelen. Tactisch goed bedacht van mijn opa, op deze manier kreeg hij veel sympathiek van de Duitse soldaten waardoor de sfeer een stuk ontspannener en aangenamer werd.

Mijn moeder vertelde dat zij het best wel eng vond wat er gebeurde bij een huiszoeking. Als er weer Duitse soldaten voor de deur stonden werd er op de achterdeur gebonsd en riepen zij hard "offnen diesse tur hausdurchsuchung" waarna de soldaten door opa en oma met de schrik in de benen binnen werden gelaten. Dit is een schouwspel geweest welk verschillende keren in de oorlog heeft plaatsgevonden. Wat mijn moeder opviel dat de meeste Duitse soldaten erg jong waren. Mijn moeder was zelf in de oorlog tien tot vijftien jaar, de Duitse soldaten die binnen kwamen waren vaak jongens rond de achttien jaar, net zo oud als haar twee oudste broers. Mede door het afgesproken familie protocol en de rust en de tact waarmee vooral mijn opa de situatie beoordeelde en het orgelspel van Duitse liederen op het harmonium van mijn moeder zijn er bij huiszoekingen nooit Joden door de Duitsers gevonden.

Toch is het wel een keer heel erg spannend geweest. Op een avond werd er op de deur geklopt door een politieman uit Slootdorp. Deze politieman die ook NSB'er was, kwam mijn opa waarschuwen dat hij de volgende ochtend weg moet zijn omdat er een huiszoeking zou gaan plaats vinden en dat Bram

Hoogendoorn, mijn opa, mogelijk zou worden gearresteerd omdat de soldaten een arrestatiebevel bij zich zouden hebben. Er was verraad in het spel met mogelijk gevolg een huiszoeking en arrestatie van mijn opa. Doordat mijn opa door deze politieman op tijd van deze actie te horen heeft gekregen, heeft opa een vluchtroute kunnen voorbereiden. De volgende dag in de vroege ochtend heeft mijn opa de boerderij met de fiets verlaten en vluchtte naar een tijdelijk onderkomen net buiten de Wieringermeerpolder bij goede kennissen wonende op het oude land.

Ook zijn er op de boerderij maatregelen genomen om de aanwezige onderduikers in de nacht te ontruimen. De schuilplaats onder het stro werd door de broers van mij moeder ontmanteld waardoor bij huiszoeking niets kon worden gevonden. Vroeg in de ochtend vertrok mijn opa met de fiets naar zijn tijdelijke schuiladres.

Het was erg schrikken toen hij in de verte op de Ulkeweg een aantal Duitse voertuigen tegemoet zag komen. Zonder dat hij het bedoelde fietste hij precies in de richting van de voertuigen die hem steeds dichterbij naderden.

Op een gegeven ogenblik moesten zij elkaar passeren waarbij de Duitse voertuigen stopte en er een Duitse soldaat uitstapte en mijn opa dwong te stoppen om van de fiets af te stappen. In het Duits werd aan mijn opa gevraagd waar woont de heer Bram Hoogendoorn?

Mijn opa was koel en helder van geest en vertelde de Duitse soldaat dat zij nog een drietal kilometer moeten doorrijden en aan het einde van de weg ligt de boerderij van de familie Hoogendoorn. In werkelijkheid was mijn opa nog geen kilometer van de eigen boerderij. De Duitse soldaat stapte weer in en gaf het commando aan zijn metgezellen verder te gaan. Op dat moment is mijn opa in de tegenovergestelde richting hard weggefietst en is hij uiteindelijk veilig bij zijn onderduikadres aangekomen. De Duitse soldaten zijn na eerste verkeer te zijn gereden door de aanwijzingen van mijn opa, uiteindelijk op de juiste boerderij aangekomen en klopte op de deur. Mijn oma deed open en vertelde dat de heer Hoogendoorn een aantal dagen weg is op reis in Nederland naar vrienden en kennissen. Ook mijn moeder speelde weer het Duitse volkslied op het harmonium maar werd de aangeboden koffie dit keer door de Duitsers geweigerd. Op bevel van de Duitsers moest Nico, broer van mijn moeder, mee de schuur in voor huiszoeking.

De Duitsers hebben alles omgekeerd in woning en schuur maar hebben niets verdachts kunnen vinden waarna zij het erf met hun voertuigen met onverrichte zaken hebben verlaten. Opa is na een aantal dagen weer

teruggekeerd op de boerderij. Het leek hem verstandig voorlopig even geen onderduikers op de boerderij toe te laten.

Bij mijn moeder in de administratie heb ik een document gevonden van een nichtje die bij opa en oma Hoogendoorn in de oorlog een paar jaar op de boerderij heeft gewoond. Zij woonde in de stad Heiloo bij haar ouders. In de stad was er onvoldoende voedsel om het gezin te kunnen voeden.

Daarom hebben haar vader en moeder contact gezocht met mijn opa en oma of het nichtje van mijn moeder op de boerderij in de Wieringermeer een tijd mocht komen wonen omdat daar voedsel in overvloed was. Opa en oma Hoogendoorn hebben hier hun sociale karakter weer overvloedig laten zien met de mededeling dat zij welkom was en zo heeft zij enkele jaren in de oorlog bij het gezin Hoogendoorn gewoond.

Dat nichtje van mij moeder heeft een verslag geschreven over de tijd die zij op de boerderij in de oorlog heeft gezeten. Dat verslag heeft de naam "Overleven bij oom Bram en tante Neeltje Hoogendoorn" en is het enige document wat ik heb gevonden wat schriftelijk is vastgelegd uit de tijd van de oorlogsjaren. Na het verslag gelezen te hebben komt de beschrijving heel herkenbaar overeen met de verhalen die moeder mij heeft verteld over de oorlogsjaren in Slootdorp.

Mijn opa wordt in dit verslag beschreven als een zeer sociaal en Christelijk man welk mensen die door honger op de boerderij kwamen en om voedsel vragen altijd werden geholpen en werden door opa van eten voorzien zodat de mensen weer huiswaarts zijn gekeerd met graan, erwten en bruine bonen, die door opa zelf werden geteeld. Honger heeft de familie zelf nooit gehad. Er was door de teelt van eigen voedsel op de boerderij voedsel genoeg aanwezig.

Ome Jan de oudste broer van mijn moeder is op zijn eenentwintigste jaar vertrokken naar de Noordoostpolder, het was het oorlogsjaar 1941, om daar als arbeider te gaan werken om de Noordoostpolder te ontginnen. Met de boot vanaf Enkhuizen naar Urk is hij samen met een vriend in een werkkamp opgenomen genaamd "Ramspol" vlak bij Kampen. Vanuit dit werkkamp heeft ome Jan met alleen een schop en een paar laarzen meegeholpen sloten en kanalen te graven tussen het riet door om de afwatering in de Noordoostpolder in orde te maken waarna de polder verder kon worden ingericht. Omdat ome Jan al vroeg in de oorlog naar de Noordoostpolder is vertrokken heeft hij van alles wat de familie in de Wieringermeer in de oorlog heeft meegemaakt niet zoveel meegekregen. Echter ook ome Jan is aan spannende momenten in de oorlog niet ontkomen. Ome Jan had zich na een paar jaar in de Noordoostpolder

opgewerkt tot machinist van een combine waarmee granen konden worden geoogst. Inmiddels was de Noordoostpolder al zover ontgonnen dat er graangewassen konden worden gezaaid. De Duitsers lieten de werkzaamheden in de Noordoostpolder gewoon toe omdat zij ook inzagen dat op de nieuwe grond in de toekomst veel gewassen konden worden geteeld als voedsel voor de mensen in het nieuwe Duitse rijk.

Echter in de vroege ochtend van 17 november 1944 ging het gruwelijk mis. De Duitse bezetter heeft in de vroege ochtend alle werkkampen waar de jonge mannen waren gehuisvest, afgezet en iedereen werd opgepakt en moesten mee in kolonne lopend naar de dichtbij gelegen stad Kampen. Een razzia was door de Duitsers opgezet om zoveel mogelijk jonge mannen op transport te zetten naar Duitsland om daar in de oorlogsindustrie aan het werk te worden gesteld. Er was arbeid te kort om de fabricage van nog meer wapens in de wapenindustrie te verhogen. Vele mannen die in de werkkampen zaten zijn nog gevlucht en hebben zich dagen in het riet in de Noordoostpolder kunnen verschuilen. Echter ome Jan kon de dans niet op tijd ontspringen en werd opgepakt. Lopen in kolonne naar Kampen waar een verzamelplaats was ingericht werden de mannen via de trein naar Duitsland verplaatst.

Onderweg tijdens het lopen naar Kampen hebben vrouwen uit Kampen, als een lopend vuurtje was al gauw bekend dat er een razzia plaatsvond, koffers met kleding aan nog enkele mannen mee kunnen geven. Ook de vriendin van ome Jan, tante Ger, die net in Kampen was komen wonen heeft aan ome Jan een koffer met kleding meegeven. Na enkele dagen in Kampen te zijn ondergebracht moest ome Jan net voor het transport naar Duitsland, zich melden bij een Duitse commandant. Aan ome Jan werd gevraagd of hij een machinist diploma had. Dat had ome Jan en na enig onderzoek door de Duitsers of dat klopte kreeg hij te horen dat hij terug naar kamp Ramspol mocht gaan.

Omdat de oogst van het graan in de Noordoostpolder dreigde te mislukken doordat er te weinig combinemachinisten waren konden de oogstmachines hun werk niet doen omdat niemand meer door de razzia deze machines kon besturen. En zo is ome Jan door de Duitsers naar het werkkamp Ramspol teruggestuurd en is hij op het nippertje ontsnapt om op transport gezet te worden naar Duitsland. Tot na de oorlog heeft ome Jan zijn pionierswerk gedaan in de Noordoostpolder en is later getrouwd met tante Ger en is in Emmeloord gaan wonen. Niet lang daarna heeft ome Jan een boerderij aan de Sloefweg in Marknesse toegewezen gekregen omdat hij één van de pioniers in de Noordoostpolder is geweest en daarvoor werd beloond met een eigen

boerderij van circa vijftientig hectare cultuurgrond. Natuurlijk was de familie in de Wieringermeer op de hoogte wat er allemaal in de Noordoostpolder gebeurde met ome Jan. Echter zij hadden in de Wieringermeer de handen vol om zelf de oorlog door te komen en er was thuis afleiding genoeg om zich niet te veel zorgen te maken. Uiteindelijk kwam het einde van de oorlog in het jaar 1945 in zicht. Echter de Duitsers hadden langs de dijk ten zuiden van Den Oever een tweetal munitiedepots in de dijk ingegraven wat er op kon duiden dat de dijk mogelijk kon worden opgeblazen om de Wieringermeerpolder onder water te zetten.

Mijn opa had dat heel goed in de gaten en heeft vooraf al voorzorgmaatregelen getroffen, als het zover zou komen, dat de familie op tijd en veilig weg kon komen. Op 17 april 1945, een maand voor het einde van de oorlog waren in de Wieringermeer rond de klok van 12.15 uur twee hele luide knallen te horen. Iedereen in de Wieringermeer wist direct wat er aan de hand was. De Duitsers hebben de dijk opgeblazen en de polder loopt snel onderwater. Omdat Slootdorp aan de westkant van de Wieringermeer ligt en het water vanaf de oostkant de Wieringermeer de polder instroomde had de familie Hoogendoorn tijd genoeg om te evacueren. Opa zette en stok in de sloot en zo kon hij elk uur zien hoe snel het water steeg.

Met paard en wagen beladen met huisraad is de hele familie vertrokken naar een schuilplaats ergens op het oude land. Alle vee en paarden zijn meegenomen en bleef de boerderij verlaten achter. Het is niet onmogelijk dat de familie op dezelfde schuilplaats is ingetrokken waar ook mijn opa naar toe was gevlucht om de Duitsers te ontlopen bij de eerder beschreven huiszoeking op de boerderij. Opa en oma, zijn samen met de kinderen na korte tijd op een vast evacuatieadres gaan wonen bij familie in Zuid-Holland waar de broers en zussen van mijn opa en oma nog woonden. Daar heeft de familie ruim een jaar gewoond waarna zij weer konden terugkeren naar de Wieringermeer.

Na de oorlog heeft het ruim een jaar geduurd voordat de Wieringermeer voor de tweede keer weer droog viel en konden de herstelwerkzaamheden aan cultuurgrond en gebouwen beginnen. De schade aan de boerderijen was aanzienlijk. Het water wat de polder was ingestroomd was daar mede de veroorzaker van maar nog erger, net toen het water de polder was binnengelopen stak er enkele dagen later een zomerstorm op.

Juist deze wind heeft de schade aan de gebouwen ernstig verslechterd waardoor de schade veel hoger was dan in eerste instantie was gedacht. Na de

oorlog heeft het herstel ongeveer vijf jaar geduurd om alle huizen en boerderijen weer bewoonbaar te maken.

Rond 1949 was de Wieringermeer weer voor iedereen bewoonbaar echter met de herstelwerkzaamheden van de cultuurgrond ging het sneller.

Twee jaar na de dijkdoorbraak konden de eerste gewassen weer worden geoogst. Ome Jan de oudste broer van mijn moeder woonde na de oorlog in Emmeloord en zou snel een boerderij krijgen in Marknesse. Jan en Ger, mijn tante, waren inmiddels getrouwd. Uit dit huwelijk zijn zes kinderen geboren. De tweede zoon Nico kreeg in 1949 een eigen boerderij aan de Schelpenbolweg in Middenmeer. Nico was inmiddels getrouwd met (tante) Bertha en uit dit huwelijk zijn vier kinderen geboren. Mijn neef Bram zoon van ome Nico, heeft later de boerderij overgenomen van ome Nico.

Inmiddels heeft mijn neef Bram het akkerbouwbedrijf alweer overgedaan aan zijn zoon, mijn achterneef Nico en heeft mijn achterneef Nico inmiddels het akkerbouwbedrijf doorontwikkeld met de teelt van broccoli en is hij de in areaal de grootste broccoliteler van Nederland. Ome Ab heeft uiteindelijk de oorspronkelijke boerderij aan de Ulkeweg van opa Hoogendoorn overgenomen. Ab is met tante Lientje getrouwd en zijn er twee kinderen uit dit huwelijk geboren.

Mijn moeder heeft begin jaren vijftig mijn vader ontmoet en nadat mijn ouders met elkaar zijn getrouwd in het jaar 1956 zijn zij verhuist naar de Noordoostpolder waar vader een nieuw fruitbedrijf ging stichten. Opa en oma Hoogendoorn zijn na de boerderij te hebben overgedragen aan zoon Ab bij het bereiken van de AOW leeftijd verhuist naar het dorp Marknesse waar ome Jan een eigen boerderij exploiteerde.

Ome Jan heeft een huis aan de Lage Sluiswal in Marknesse laten bouwen, een mooie bungalow en daar zijn mijn opa en oma gaan wonen. Opa is drieënzeventig jaar geworden en is 28 maart 1967 komen te overlijden door een hartinfarct. Oma is na de dood van opa naar het bejaardenhuis "De Golfslag" in Emmeloord gegaan. Daar heeft ze circa zes jaar gewoond en is oma op 4 februari 1975 gestorven. Opa en oma zijn begraven op de Algemene Begraafplaats in Marknesse.

Twee families met twee verschillende karakters

In tegenstelling tot opa en oma Steenbeek heb ik mijn opa en oma Hoogendoorn wel bij leven gekend. Opa en oma Steenbeek waren beide voor mijn geboorte al overleden. Alle verhalen over opa en oma Steenbeek heb ik

vernomen uit de tweede hand van mijn ouders, ooms, tantes en kennissen van de familie. Over de geschiedenis van opa en oma Hoogendoorn heb ik veel gehoord van mij moeder en ome Jan. Beide konden veel verhalen in detail vertellen. Wat mij is opgevallen, dat mijn moeder ons heel veel heeft verteld over de oorlogsjaren.

Dit in tegenstelling tot de familie Steenbeek die erg weinig over de oorlog hebben verteld. Ik heb zelden van mijn vader ook maar iets gehoord over de oorlogsjaren. Vader heeft verteld dat hij samen met ome Ruthger koeken uit een Duitse vrachtwagen heeft gestolen toen deze vlak bij huis in de sloot was gereden. Ook heeft vader verteld dat aan de rand van de stad Utrecht op een fabriekshal een afweergeschut stond welk door de Duitsers werd gebruikt als de geallieerde vliegtuigen s' nachts uit Engeland overvlogen om Duitse steden te gaan bombarderen. Vader is in de oorlog een jaartje uit huis geweest en heeft een jaartje gewoond bij kennissen in de Betuwe in het plaatsje Randwijk. Opa vond het te gevaarlijk worden rond de stad Utrecht vanwege de vele razzia's die de Duitsers uitvoerden en hiermee jongen mannen oppakte voor transport naar Duitsland. Zelf heb ik de indruk dat de oorlogsjaren voor de familie Steenbeek zakelijk gezien niet zo slecht zijn geweest. Zij hadden immers fruit waar behoefte naar was en hadden connecties met de fruithandel waardoor het geteelde fruit waarschijnlijk voor goede prijzen is verkocht, ondanks dat de bezetter van Nederland vrije handel had verboden in de oorlog.

Toen mijn opa Steenbeek in het jaar 1956 is overleden was hij een welvarend en vermogend man en had hij een behoorlijk kapitaal aan onroerend goed opgebouwd. Het gezin Hoogendoorn was een geheel ander gezin dan het gezin Steenbeek. Binnen de familie Hoogendoorn waren de sociale waarde van het leven erg belangrijk. Opa en oma waren zelf sociaal en heel gelovig en stonden altijd open voor ontmoeting met de mensen om hen heen. De situatie van het gezin was in de oorlog natuurlijk gezien de onderduikers activiteiten op de boerderij geheel anders dan het gezin Steenbeek. De opvoeding van de kinderen bij de familie Hoogendoorn is door de sociale waarden waar de familie aan was gehecht meer liefdevol als bij de familie Steenbeek. De onderlinge harmonie bij de familie Hoogendoorn was hoog, dit in tegenstelling bij de familie Steenbeek waar mijn opa en de tweeling binnen de familie nadrukkelijk aanwezig was en heeft dat niet altijd een positieve rol gespeeld om in goede harmonie met elkaar te leven.